

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุน
หมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางสาววิจิตรดา เรืองกระโทก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ :
กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.วิรัช อาจหาญ

ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา : นางสาวทิพย์สุดา ไชยพุกฤษ

สารนิพนธ์เล่มนี้มีเนื้อหาเพื่อเป็นการรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2545

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยพึ่งพาตนเองได้ 2) เพื่อทราบว่าการดำเนินงานดำเนินกิจกรรมของกองทุนบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด 3) เพื่อทราบผลการเปรียบเทียบว่าก่อนและหลังการได้เงินกองทุน 1 ล้านบาท ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านเป็นอย่างไร 4) ทราบถึงทัศนคติของประชาชนต่อกองทุน 5) ทราบถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้เป็นอย่างไรบ้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ คือ ประชากรในหมู่บ้านหนองไทรใต้ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินคือแบบรายงานบริบทชุมชน (บร.) รวมไปถึงการสังเกต และการสัมภาษณ์ ซึ่งประชากรในหมู่บ้านหนองไทรใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้าง เป็นอาชีพหลัก ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ สรุปได้ดังนี้ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้หลังจากที่ได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลแล้ว สมาชิกกองทุนได้ขอกู้เงินเพื่อมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และสมาชิกกองทุนสามารถอยู่อย่างพึ่งพาตนเองได้ โดยเกิดการเรียนรู้และพร้อมที่จะศึกษาหาความรู้ในการประกอบอาชีพต่างๆ และประชากรมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยตนเอง

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดี ทั้งในด้านวิชาการ และด้านดำเนินการวิจัย ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อบกพร่องในเรื่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ

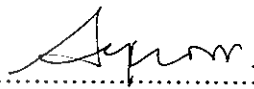
- อาจารย์ ดร.วีรชัย อาจหาญ, ผศ.ดร. อุทัย มีคำ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- นางสาวทิพย์สุดา ไชยพฤกษ์และนางสาวอักษรา ตลับทอง ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณะอาจารย์ประจำวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- นายอำเภอ พัฒนาการ และพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาทางด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
- บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วงที่ให้คำแนะนำและข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนและประธานกองทุนหมู่บ้านตำบลคลองม่วง ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
- ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนบ้านหนองหมาก ที่เอื้อเพื่อสถานที่และอำนวยความสะดวกในการจัดประชาคมระดับตำบลคลองม่วง ครั้งที่ 1
- อาจารย์ใหญ่และคณะครูในโรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 ที่เอื้อเพื่อสถานที่และอำนวยความสะดวกในการจัดทำแผนแม่บทระดับตำบลคลองม่วง
- ประธานกรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง ที่เอื้อเพื่อสถานที่และอำนวยความสะดวกในการจัดประชาคมระดับตำบลคลองม่วง ครั้งที่ 2
- คุณวิรุฑฐ กลิ่นจันทร์ ที่คอยเป็นกำลังใจและเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือในการรวมเล่มงานสารนิพนธ์เล่มนี้
- เพื่อนบัณฑิตกลุ่มคลองม่วงที่ให้ข้อมูลและความช่วยเหลือในเรื่องที่พักและอาหารเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู อบรม และส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมิน โครงการของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.วีรชัย อองหาญ)

กรรมการสอบ

(อาจารย์อุษณีย์ กิตกำธร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณะบดีสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

- 8 ต.ค. 2545

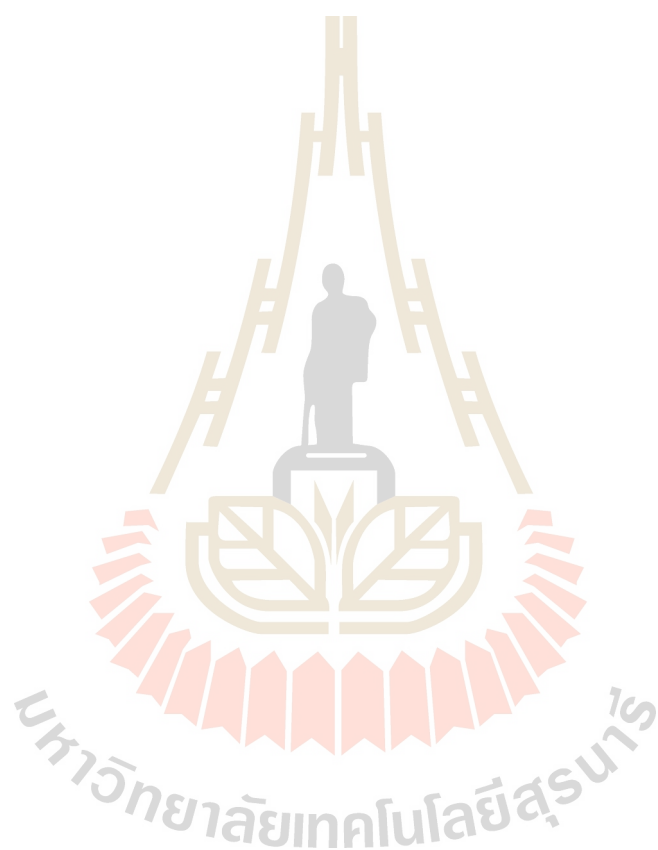
สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	5
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติ	7
2.4 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	9
2.5 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง...	11
2.6 หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	17
3.1 วิธีการประเมินโครงการ	17
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19

	หน้า
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	21
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	27
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล	28
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	31
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	31
4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	40
4.3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการประเมินโครงการ	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	50
5.1 สรุปและอภิปรายผล	50
5.2 ข้อเสนอแนะ	53
บรรณานุกรม	55
ประวัติผู้เขียน	57
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก แผนที่	
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน	
ภาคผนวก ค – 1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	
ภาคผนวก ค – 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	
ภาคผนวก ง แบบติดตามและสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน เมือง	
ภาคผนวก จ แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน เมือง	
ภาคผนวก ฉ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	
ภาคผนวก ช แบบรายงานบริบทชุมชน	

สารบัญแผนภูมิ

แผนภาพ		หน้า
2.1	ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต์เฟิลบีม	9
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลอง	11
2.3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	22

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	วิธีการประเมินโครงการ	18
3.2	วิธีการเลือกกลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงาน บริบทชุมชน	20
3.3	แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล	28
4.1	แสดงการจำแนกลักษณะจำนวนและร้อยละของประชากรของ หมู่บ้านหนองไทรใต้	35
4.2	แสดงแหล่งน้ำ (ทั้งสาธารณะและส่วนบุคคล)	36
4.3	ตารางแสดงการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านหนองไทรใต้.....	37
4.4	ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	37
4.5	แสดงรายได้จากการประกอบอาชีพต่อพื้นที่ในการประกอบอาชีพต่อปี	38
4.6	จัดตั้งกลุ่มโดยประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรใต้	39
4.7	แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้	41
4.8	แสดงรายละเอียดการกู้เงินของสมาชิก กทบ.หนองไทรใต้ หมู่ 18	45
4.9	แสดงการจำแนกผู้กู้ตามประเภทของโครงการ.....	45
4.10	แบบสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองไทรใต้.....	48

บทที่ 1

1.1 หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน อีกทั้งเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านหนองไทรใต้ ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนและได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 และในขณะนี้ทางกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ได้ปล่อยให้สมาชิกกู้ไปแล้วจำนวน 57 ราย เป็นเงิน 943,500 บาท และเพื่อจะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้บรรลุวัตถุประสงค์และชุมชนเมืองนี้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด และเป็นการประเมินความเข้มแข็งในหมู่บ้าน จึงควรที่จะมีการประเมินเพื่อแสดงให้เห็นตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงในแต่ท้องถิ่นและเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.2.1.1 หมู่บ้านหนองไทรใต้มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2.1.2 หมู่บ้านหนองไทรใต้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.2.1.3 หมู่บ้านหนองไทรได้มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบพอเพียง

1.2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

1.2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรได้มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองไทรได้ มีอะไรบ้าง

1.2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรได้ ที่เป็นพื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่แนวคิดตามรูปแบบของการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพฟ์โมเดล (CIPP MODEL) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมาย ดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product คือ	ผลผลิต

เมื่อนำ ชิพฟ์โมเดล (CIPP MODEL) มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน รายละเอียดในบทที่ 2 และบทที่ 3

1.4 วิธีดำเนินการ

1.4.1 ศึกษาให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

- 3) แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) แบบคำขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 5) ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองไทรใต้ ม.18 ต.คลองม่วง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
- 6) หนังสือสัญญาการกู้เงินของสมาชิกบ้านหนองไทรใต้ ม.18 ต.คลองม่วง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
- 7) สมุคบัญญัติต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองไทรใต้ ม.18 ต.คลองม่วง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

1.4.2 ใช้ชีพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

1.4.3 เก็บรวบรวมข้อมูล มีเครื่องมือและวิธีการ ดังนี้

- 1) การใช้แบบสอบถาม เป็นรายการข้อกำหนดคำถามที่จัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก เป็นต้น
- 2) การสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึกหรือกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือไม่ออก/เขียนหนังสือไม่ได้ และเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้กำหนดคำถามไว้แน่นอน สามารถเปลี่ยนแปลงคำถามได้ตามสถานการณ์ แต่จะต้องมีประเด็นหลักที่จะตอบตรงจุดประสงค์ที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ โดยต้องมีการบันทึกการสัมภาษณ์ทุกครั้ง
- 3) แบบสังเกต เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้การสังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์
- 4) การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นต่อกองทุนร่วมกันเพื่อหาปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

1.4.4 การนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบออกแบบสอบถาม

2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน

1.4.5 การนำเสนอและสรุปผลการประเมินในรูปของสารนิพนธ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน

1.5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้

1.5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้

1.5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้าน

1.5.4 ผู้วิจัยได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบ วิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณี : กรณีศึกษาบ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิธีที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 6 ข้อ ดังนี้

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แสดงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินลงทุนในการสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กรองหมู่บ้านและชุมชนเมืองถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกัน

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการสำคัญของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นผู้กำหนดอนาคตและบริหารจัดการกองทุนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง สามารถที่จะเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม เพื่อกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นซึ่งเป็นระบบฐานรากของประเทศ และนอกจากนี้ยังต้องมีความพร้อม และความพร้อมที่พื้มีนั้น คือ ความพร้อมทางด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพด้านต่างๆ ฯลฯ การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง การบริหารจัดการกองทุนต้องสอดคล้องและเกื้อกูลกัน ในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง

ชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น โดยมีกระบวนการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

2.1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่กองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2.1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นชุมชนให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนและสังคมโดยรวม

2.1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก - 1)

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วยหมวดต่างๆ ดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
ระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

หมวด 9 บทเฉพาะการ

(รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก-2)

2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ

2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก-2 และตัวอย่างแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง อยู่ในภาคผนวก ง)

2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนประชากรในหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน และผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน เช่น ผลผลิตด้านต่างๆ การแปรรูปผลผลิตก่อนส่งไปจำหน่าย แหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าสถานที่จัดจำหน่าย รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านต่อครัวเรือน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่มีการเลือกคณะกรรมการ คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ประสบการณ์ของคณะกรรมการกองทุน รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาคณะ

กรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน ได้แก่ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและระเบียบข้อบังคับจะต้องมีข้อกำหนด ดังนี้ ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น ค่าธรรมเนียม และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก) ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระเงินกู้ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุนฯลฯ อีกทั้งวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนกลุ่ม / องค์กรชุมชน จำนวนสมาชิก จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของการถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาคหรือเงินให้เปล่า / เงินอื่นๆ การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารและหมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้าน ชุมชน หรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้านหรือไม่

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน หนึ่งล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(รายละเอียดแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง อยู่ในภาคผนวก จ)

2.3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก - 2)

2.3.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กระบวนการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 มีกระบวนการดังนี้ เริ่มแรกก็จะเป็นวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยการให้สมาชิก 1 ครัวเรือนมีคะแนน 1 เสียง และให้สมาชิกเสนอชื่อผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการกองทุนแล้วจึงมีการยกมือรับรอง ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและให้กองทุนหมู่บ้านมีกรรมการได้ตั้งแต่ 9 คนแต่ไม่เกิน 15 คนและให้มีคณะกรรมการฝ่ายชาย – หญิงในจำนวนที่เท่ากัน หลังจากนั้นให้คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกทั้งหมดมาเลือกตั้งประธาน, รองประธาน, เลขานุการ, เภรัญญิก, ประชามสัมพันธ์และคนที่เหลือเป็นคณะกรรมการ

หลังจากที่คณะกรรมการกองทุนฯ ได้รับตำแหน่งต่างๆแล้วก็จะร่วมกันจัดทำร่างระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ขึ้น แล้วนำเสนอต่อสมาชิกกองทุนเพื่อขอเสียงรับรองร่างระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ โดยการให้ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนฯเสนอให้สมาชิกทราบเป็นข้อๆ และขอ

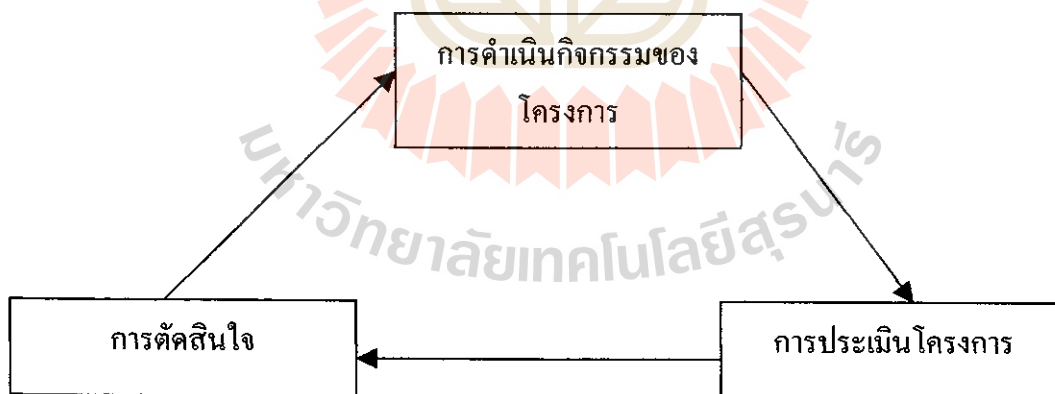
เสียงรับรองในแต่ละข้อ และหากมีสมาชิกท่านใดไม่เห็นด้วยก็ให้มีการเสนอความคิดเห็นและขอ
มติในที่ประชุม และจะต้องมีการจดบันทึกทุกครั้ง ทุกข้อพร้อมมติในที่ประชุม เมื่อร่าง
ระเบียบข้อบังคับกองทุนฯผ่าน ทางคณะกรรมการจะนำไปพิมพ์เป็นข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและ
ให้ประธานกองทุนฯลงลายมือชื่อ และนำไปปิดประกาศให้สมาชิกทราบทั่วกัน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 เริ่มใช้ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม
2544 (รายละเอียดระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 อยู่ในภาคผนวก จ)

2.4 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

2.4.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล (มหาวิทยาลัยสุรนารี, 2545 ก)

เป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)
สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “ การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ
รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสาร
สนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ “ โดยมีแนวความคิด
พื้นฐาน และได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ กำหนดหรือระบุข้อมูลที่
ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร ดัง
แผนภาพ 2.1

แผนภาพ 2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของ
การกำหนดชื่อรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดล (CIPP MODEL) ที่มาจาก
อักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1.1 การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.4.1.2 การประเมินปัจจัยพื้นฐาน (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ

2.4.1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ในการดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

2.4.1.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2.4.2 การตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน แบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้ คือ

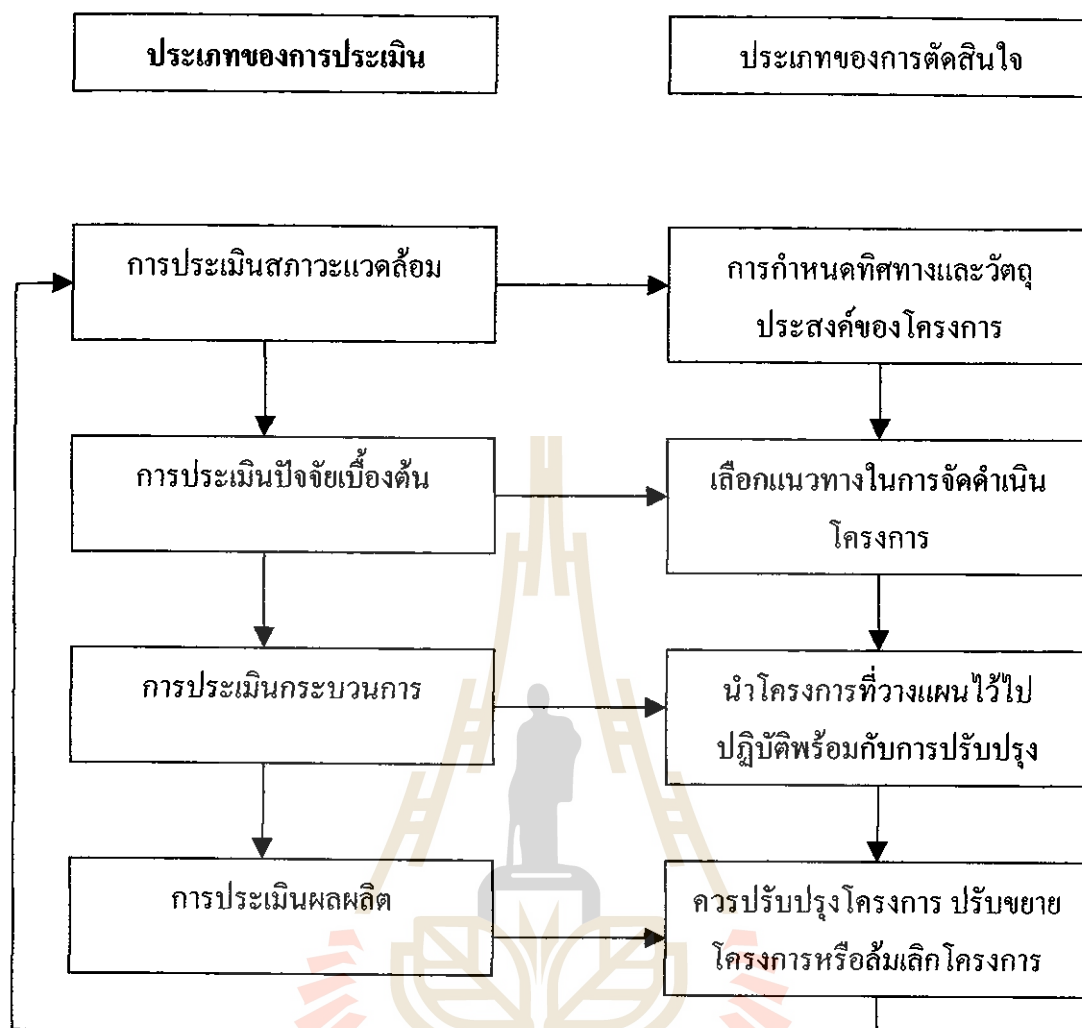
2.4.2.1 การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมิน ดังนี้ การประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2.4.2.2 การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

2.4.2.3 การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4.2.4 การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

2.5 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งถึงสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้ว เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษาให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ โดยกำหนดให้นักศึกษา ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผล โครงการการออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

2.5.1 การวิเคราะห์โครงการ

การวิเคราะห์โครงการ (มหาวิทยาลัยสุรนารี, 2545 ก) สามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.5.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ เป็นการนำองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมาวิเคราะห์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การวิเคราะห์องค์ประกอบภายนอก หมายถึง การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโครงการที่อาจส่งผลให้โครงการที่อาจจะส่งผลให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์

2) การวิเคราะห์องค์ประกอบภายใน หมายถึง การมีองค์ประกอบของโครงการอย่างครบถ้วน

2.5.1.2 การวิเคราะห์โครงการโดยระบบ เป็นการนำเอาองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของโครงการมาวิเคราะห์ จำแนกเป็น

1) การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input) หมายถึง กำลังคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ

2) การวิเคราะห์กระบวนการ (Process) หมายถึง กิจกรรม วิธีการ ดำเนินการ กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

3) การวิเคราะห์ผลผลิต (Process / Output) หมายถึง ผลผลิตทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด

4) การวิเคราะห์ผลกระทบ (Impact) หรือ การใช้ประโยชน์ของผลงานของกลุ่ม เป้าหมายของโครงการ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการโครงการสิ้นสุดไปแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ยังมีผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามมา

2.5.2 ขั้นตอนของการวิเคราะห์โครงการ เป็นการวิเคราะห์โครงการที่มีประสิทธิภาพสามารถจำแนกเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

วิเคราะห์ความต้องการในการดำเนินการโครงการของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1) วิเคราะห์ความต้องการในการดำเนินโครงการของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2) วิเคราะห์ด้านเทคนิคทางวิชาการและสภาพแวดล้อมของโครงการ อาทิ ความสอดคล้องของหลักการและเหตุผลกับจุดประสงค์ของโครงการนั้นๆ

3) วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นที่เข้าสู่โครงการ

4) วิเคราะห์การบริหารโครงการ

2.5.3 เทคนิควิธีการวิเคราะห์โครงการ

1) การวิเคราะห์โดยใช้การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) เป็นการพิจารณาความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ของโครงการในแต่ละส่วนอาทิกิจกรรมหรือวิธีดำเนินการ มีส่วนส่งเสริมให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์มากหรือน้อยเพียงใด โดยใช้ดัชนีวัดความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามที่กำหนดขึ้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2) การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Studies) เป็นการรวบรวมข้อมูลของโครงการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความต้องการประโยชน์ที่ได้รับของโครงการ โดยมีการศึกษาความเป็นไปได้

2.5.4 ประโยชน์ของการวิเคราะห์โครงการ

- 1) ได้รับข้อมูลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบและมีความยุติธรรม
- 2) ได้รับข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาเลือกทางเลือกหรือวิธีการที่เหมาะสม
- 3) ได้รับข้อมูลที่จะนำมาช่วย ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการดำเนินโครงการ
- 4) ก่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ทรัพยากรได้อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้นๆ
- 5) ได้รับแนวทางในการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรและการดำเนินการตามโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ได้รับข้อมูลในการอธิบายเหตุผล และสาเหตุของความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการกับสภาพการดำเนินโครงการได้เป็นอย่างดี

2.5.5 การบริหารจัดการและติดตามประเมินผล

- 1) ดัชนีวัดผลสำเร็จของโครงการ คือ จำนวนเงิน 1 ล้านบาทยังคงอยู่ จำนวนบัณฑิตที่ทำงานมีรายได้และสำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการบริหารจัดการโครงการ มีรายงานผลการวิจัยของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การติดตามประเมินผล มีคณาจารย์ติดตามประเมินผลและส่งเสริมโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการประชุมสัมมนา 3 เดือนของคณะกรรมการส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 3) การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพ ผู้กู้จากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยมีองค์กรเพิ่มขึ้น มีเครือข่ายการการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองนำสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต

2.6 หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

2.6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545ข)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างเข้าแข่งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในหมู่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนร่วมกระทำให้เกิดการพัฒนา อาจจำแนกความหมายของการมีส่วนร่วมได้ 2 ลักษณะ คือ

2.6.1.1 จำแนกความหมายของการมีส่วนร่วม

1) ในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค

2.6.1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยรัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางแก้ปัญหา

2.6.2 ความเข้มแข็งของชุมชน (แหล่งเดิม)

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีชุมชนทุกคนใฝ่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเอง ให้มีพลังความคิด พลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุขและคุณธรรมนำชีวิต

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1) เป็นชุมชนเรียนรู้ (Learning Organization) คือ ตั้งตัวตลอดเวลา รู้ข่าวสาร เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ร่วมมือเป็นกลุ่ม เกิดพลังปัญญา พัฒนาชุมชนตนเองได้

2) เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรม

4 ประการ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการ การจัดกระบวนการของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผนการประเมินผล

3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือ มีความผูกพันรักดีต่อชุมชน รู้สึกเป็นเจ้าของ มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ชุมชนมีจิตวิญญาณ

4) เป็นชุมชนมีสันติภาพ (Peaceful) คือ คนมีสันติสุข มีคุณธรรม มีคุณภาพ มีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีพลังในการวางแผน

2.6.3 เครื่องมือขององค์กรการเรียนรู้ (แหล่งเดิม)

การสร้างเครื่องมือขององค์กรการเรียนรู้ หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ สื่อ การทดลองปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ และการให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

2) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสานงานในเครือข่าย ช่วยลดการทำงาน และการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน ทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปได้ ก้าวหน้า รวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

3) เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างกัน มีวิธีการทำงาน การจัดการทำงาน การจัดองค์กร และมีภูมิหลังต่างกัน ที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น

4) เครือข่ายช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อน

5) เครือข่ายทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ได้รับกำลังใจและการยอมรับ ซึ่งมีความสำคัญต่อหน่วยงานเล็กๆ ที่อยู่นอกระบบราชการ

2.6.4 ธุรกิจชุมชน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545 ค)

ธุรกิจชุมชน คือ ธุรกิจที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการทั้งในลักษณะการเป็นเจ้าของเองทั้งหมด หรือบางส่วนในฐานะผู้ร่วมทุน ผู้ถือหุ้น อันนำไปสู่การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน ธุรกิจชุมชนอาจดำเนินงานกันเป็นรายบุคคล กลุ่ม องค์กร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ หรือธุรกิจขนาดเล็กในชนบทหรือชุมชนหรือชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ ฝึกทักษะด้านอาชีพและรวมถึงการให้ความรู้ทางด้านการบริหารธุรกิจ การตลาด ทูบและการจัดการขั้นต้น

2.6.4.1 ลักษณะของธุรกิจชุมชน

- 1) เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการบริหาร
- 2) รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนัก

- 3) ต้นทุนในการดำเนินกิจการต่ำ
- 4) การติดต่อและการให้บริการกับลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิด
- 5) การเริ่มต้นธุรกิจทำงานง่าย

2.6.4.2 ประเภทของธุรกิจชุมชน

- 1) ธุรกิจการผลิต หมายถึง การผลิตสินค้าหรือนำสินค้าบางอย่างมาแปรสภาพให้เป็นสินค้าใหม่ มีรูปแบบใหม่
- 2) ธุรกิจค้าปลีก หมายถึง กิจกรรมที่ทำการขายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค ณ จุดที่ทำการขาย
- 3) ธุรกิจค้าส่ง หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตเป็นจำนวนมากๆ แล้วนำสินค้านั้นมาขายให้กับพ่อค้าขายปลีกหลายๆ รายต่อไป
- 4) ธุรกิจบริการ หมายถึง การรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อประกอบธุรกิจบริการ คือ สินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ

2.6.4.3 ความสำคัญของธุรกิจชุมชน

- 1) เปิดโอกาสให้มีการประกอบการ
- 2) ก่อให้เกิดการจ้างงาน
- 3) ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม
- 4) สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนลดปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคาม

ประเทศ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะได้ทราบถึงนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านดังที่ระบุไว้ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 นี้ จึงแบ่งเป็น 6 ข้อใหญ่ๆ ดังนี้

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านบ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประเมินตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) ซึ่งตรงกับแบบจำลองซิปปโมเดล (CIPP MODEL) ระบุว่า จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ (รายละเอียดของแบบจำลองซิปปโมเดล จะระบุไว้ในบทที่ 2) คือ

3.1.1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1.2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3.1.3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3.1.4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

เมื่อนำซิปปโมเดล (CIPP MODEL) มาประยุกต์ใช้กับระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงวิธีการประเมินโครงการ

การประเมินบริบท	หน่วยการประเมิน ระดับหมู่บ้าน		
	การประเมิน ปัจจัยนำเข้า	การประเมิน กระบวนการ	การประเมินผลผลิต
1. ประวัติความเป็นมา ของหมู่บ้าน	1. นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทาง	1. การจัดทำระเบียบ กองทุน (ทุกระเบียบ)	1. จำนวนสมาชิกกองทุน
2. สภาพภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้าน	ปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์การ	2. การจัดทำเอกสาร เพื่อขอขึ้นทะเบียน กองทุน	2. จำนวนผู้ได้เงินกู้ 3. ยอดเงินที่ให้กู้
3. วัฒนธรรม,ประเพณี	หลักเกณฑ์การ	3. ระบบบัญชีกองทุน	4. กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว)ณ
4. โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากร ธรรมชาติ	ประเมินความพร้อม ระเบียบต่างๆ)	4. กิจกรรมเกี่ยวกับ สมาชิกกองทุน	เดือนสิงหาคม
5. ผู้นำชุมชน,การรวม กลุ่มและภูมิปัญญา ท้องถิ่น	2. การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ/ จังหวัด/อำเภอ)	- การรับสมัคร - การหมดสภาพ	5. การใช้เงินกู้ตาม วัตถุประสงค์
6. โครงการพัฒนาที่ ผ่านมา	3. คณะกรรมการ(การ ได้มา,คุณสมบัติ)	- ประเภทสมาชิก	6. ทักษะคติของชุมชน ต่อกองทุน (กรรมการ, กิจกรรมฯ)ต่อบัณฑิต
7. ความเข้มแข็งของ ชุมชน	4. การเตรียมความ พร้อม/สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่คณะ กรรมการกองทุน	5. กิจกรรมเกี่ยวกับ การกู้เงินกองทุน - การคัดเลือก - การจัดทำเอกสาร ประกอบการกู้	7. การเกิดเครือข่าย องค์กรการเรียนรู้
	5. เงินกองทุน 1 ล้าน บาท	- การรับชำระหนี้ 5. การตรวจสอบการ ใช้เงินกู้ 6. การจัดสรรผล ประโยชน์ 7. การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้	8. ความสามารถในการ พึ่งพาตนเอง 9. ความเข้มแข็งของ ชุมชนที่เกิดจากกอง ทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

การประเมินบริบท	หน่วยการประเมิน ระดับรายบุคคล (ผู้กู้)		
	การประเมิน ปัจจัยนำเข้า	การประเมิน กระบวนการ	การประเมินผลผลิต
8.อาชีพเดิม	6. จำนวนเงินกู้ที่ได้	8. การใช้จ่ายเงินกู้	10. ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์
9.สมาชิกในครอบครัว	รับอนุมัติ	9. การหาความรู้เพิ่มเติม	ประสงค์ของการกู้
10. สภาพการอยู่อาศัย	7. สถานที่ในการประกอบอาชีพ	10.การหาตลาด	- ผลโดยตรง
11.รายได้ของครอบครัว	8. วัสดุอุปกรณ์	11.การทำบัญชีจ่ายเงิน	- ผลกระทบโดยตรง
12.หนี้สินของครอบครัว	9. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ		- ผลกระทบโดยอ้อม
	10. จำนวนแรงงาน		
	11. วัตถุประสงค์		

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร (Population) หมายความว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่นๆ หรือเป็นสิ่งมีชีวิตก็เป็นได้ซึ่งจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสำคัญในการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่18 นี้ ผู้วิจัยจะใช้ประชากรคือสมาชิกที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่18 นี้ ผู้วิจัยจะใช้ประชากรคือสมาชิกที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่18 จำนวน 65 ครัวเรือน 50 หลังคาเรือน และในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินโครงการนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sample Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นประชากรในการศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างของโครงการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้คือตัวแทนของประชากรในหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่18

3.2.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งประชากรเป็นกลุ่มย่อยๆ เพราะทำให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ในการเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างนี้ผู้วิจัยจะใช้หลักการประเมินโครงการตามกรอบทฤษฎีซิฟฟ์โมเดล (CIPP MODEL) ดังตารางที่ 3.2

ตาราง 3.2 แสดงการเลือกกลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม
แบบรายงานบริบทชุมชน

แบบรายงาน	แหล่งข้อมูล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน (ปร.1)	1. ผู้นำหมู่บ้าน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. จากเอกสารที่มีการจดบันทึกไว้	
แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็ง (ปร.2)	1. ประชากรในหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	ประชากร 10 ครัวเรือน สมาชิกกองทุน 20 ราย
แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.3)	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ประชาชนที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	คณะกรรมการ 5 ราย สมาชิกกองทุน 20 ราย ไม่เป็นสมาชิก 5 ราย
แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน (ปร.4)	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้ทรงคุณวุฒิ	คณะกรรมการ 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน
แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.5)	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในตำบลคลองม่วง	สมาชิกเข้าร่วม 42 ท่าน
แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.6)	1. สมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและประกอบอาชีพเหมือนกัน	สมาชิก 13 ราย
แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อกันหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ (ปร.7)	1. ผู้นำหมู่บ้าน 2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ประชาชนในหมู่บ้าน	ผู้นำ 3 ท่าน คณะกรรมการ 5 ท่าน ประชาชน 20 ครัวเรือน
โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ปร.8)	1. ประธานกลุ่มทำกระยาสารท 2. ปลัดองค์การบริหารส่วน	

ตาราง 3.2 (ต่อ)

แบบรายงาน	แหล่งข้อมูล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	ตำบล	
	3. พัฒนาการประจำตำบล	
	4. อาจารย์ที่ปรึกษา	
แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร.9)	1. คณะกรรมการกองทุน	คณะกรรมการ 5 ท่าน
	2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	สมาชิก 25 ราย
แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (บร.10)	1. อาจารย์ที่ปรึกษา	
	2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	
แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11)	1. สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	สมาชิก 20 ราย
การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12)	1. พัฒนาการประจำตำบล	
	2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง	
	3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน	คณะกรรมการ 14 ท่าน
	4. ประธานกองทุนทุกหมู่บ้าน	ประธานกองทุน 11 ท่าน

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

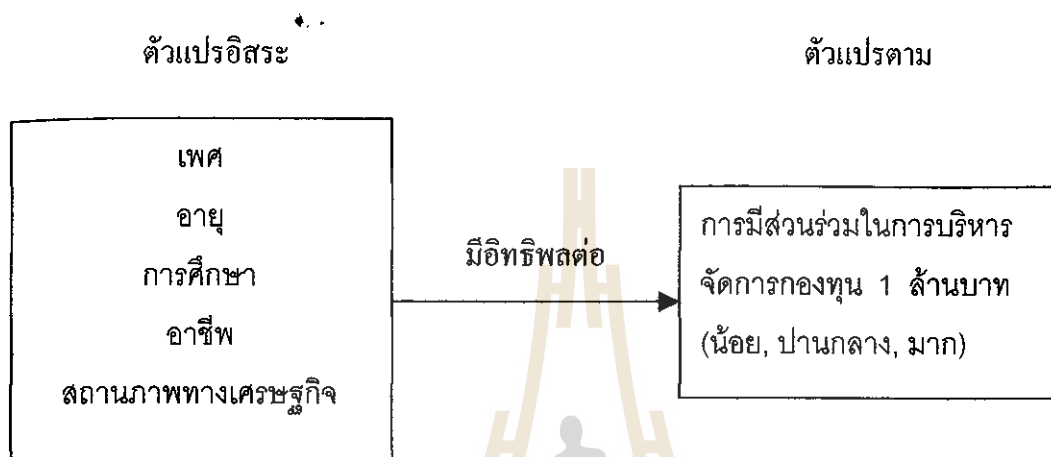
3.3.1 ตัวแปร (Variables) หมายถึง สิ่งหรือคุณสมบัติเฉพาะเรื่องที่กำลังศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.3.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรต้น หรือตัวแปรที่เป็นเหตุ (cause) คือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาทของประชาชนบ้านหนองไทรใต้ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และสถานภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

3.3.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือตัวแปรที่เป็นผล (effects) คือ ตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของตัวแปรอิสระ เช่น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

กองทุน 1 ล้านบาทของประชาชนบ้านหนองไทรใต้ ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นระดับต่างๆ คือ น้อย ปานกลาง และมาก เป็นต้น

เราสามารถหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกองทุนหมู่บ้าน ได้ดังนี้

แผนภาพ 3.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ดังนั้น ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นทำให้เราทราบว่า มีตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นตัวใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตาม

3.3.2 ตัวชี้วัด (Indicators) คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้นมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ คือ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย อาทิ ร้อยละ อัตราส่วน จำนวน ค่าเฉลี่ย เป็นต้นและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ คือ การกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น เป็นต้น ความสอดคล้องซึ่งในบางกรณีอาจจะต้องแปลงการกำหนดค่าในเชิงคุณภาพให้อยู่ในรูปของร้อยละหรือสัดส่วนในสิ่งที่ต้องการได้ ในการกำหนด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพ์ โมเดล (CIPP MODEL) ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย ตัวชี้วัดของ 2 ระบบ คือ

3.3.2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ก) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพที่ดิน, ป่าไม้, สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้เป็นสินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ข) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชน, สภาพป่าและหนองน้ำ, สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
- ด้านวัฒนธรรม
- ลักษณะประชากรที่เป็นศักยภาพในด้านดี

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชน
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน (วิธีการได้มา, คุณสมบัติ, วาระ)
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน (วิธีได้มาซึ่งระเบียบกองทุน)
- ผู้สมัครขอกู้ (วิธีการ, วัตถุประสงค์)
- เงินทุนสะสม
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การรับสมัครสมาชิก (คุณสมบัติ, การสิ้นสภาพการเป็นสมาชิก)
- การคัดเลือกผู้กู้
- การส่งเสริมการใช้เงินกู้
- การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- การรับชำระหนี้
- การจัดทำบัญชี
- การจัดสรรผลประโยชน์

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ก) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- จำนวนสมาชิก
- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด

ข) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ตัวแปร

- จำนวนผู้ที่ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆในท้องถิ่น

ค) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ตัวแปร

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

3.3.2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ก) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

ข) ตัวชี้วัดระบบท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัด
บริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

ค) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และหนี้สินทางสถาบันการเงินของผู้กู้
- หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ไปนี้

- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- จำนวนเงินทุนนอกเหนือจากเงินกู้กองทุน
- สถานที่และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- จำนวนแรงงาน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ไปนี้

- การหาวัตถุดิบที่ดีมีคุณภาพ
- การใช้จ่ายเงินกู้
- การหาตลาด
- การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของกิจการ
- การหาความรู้เพิ่มเติม

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ก) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- ผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

ข) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ตัวแปร

- ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้ผู้ได้ขยายกิจการด้วยเทคนิคที่ดีขึ้นเนื่องจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ค) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ตัวแปร

- ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง
- การกลับคืนถิ่นของประชาชน
- ผู้ผู้มีความเข้มแข็งในกิจกรรมของตนเองอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการนั้น โดยภาพรวม หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น จะมีความเชื่อมโยงกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางดังต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยระบบ B กล่าวคือถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ B มากขึ้น และประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (ปร.) ที่ใช้เก็บข้อมูลมีดังนี้

- 3.4.1 แบบรายงานข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (ปร.1)
- 3.4.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (ปร.2)
- 3.4.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.3)
- 3.4.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน (ปร.4)
- 3.4.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.5)
- 3.4.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้ผู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.6)
- 3.4.7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน (ปร.7)
- 3.4.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ปร.8)
- 3.4.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (ปร.9)

3.4.10 แบบสรุบบทเรียนชุมชนของหมู่บ้าน (บร.10)

3.4.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11)

3.4.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12)

(รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ช)

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์จะเน้นให้ได้เนื้อหาสาระและข้อหลักวิชาที่รวบรวม ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในการวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแลตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลแต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ได้แก่

3.5.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร.ต่างๆ

3.5.2 การออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

3.5.3 การจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน / ตำบล

3.5.4 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

3.5.5 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

3.5.6 การศึกษาจากเอกสาร

ดังตารางที่ 3.3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงวิธีการเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
การสัมภาษณ์ (Interview)	- ผู้นำหมู่บ้าน - คณะกรรมการกองทุน / คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน / สมาชิกกองทุน - ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน - ผู้นำกลุ่มอาชีพ

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
การสัมภาษณ์ (Interview)	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำหมู่บ้าน - คณะกรรมการกองทุน / คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน / สมาชิกกองทุน - ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน - ผู้นำกลุ่มอาชีพ
การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนในหมู่บ้าน - คณะกรรมการหมู่บ้าน - กลุ่มสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุน - กลุ่มผู้กู้เงินไปลงทุนในกิจกรรมเดียวกัน
การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมของคณะกรรมการกองทุน - การเขียนโครงการกู้เงินจากกองทุน - การจัดทำบัญชีกองทุน
การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมของคณะกรรมการ เช่น การอนุมัติเงินกู้
การจัดเวทีประชาคม	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการกองทุน - บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน - สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
การศึกษาจากเอกสาร	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน - ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน - ข้อมูลพัฒนาหมู่บ้าน / ตำบล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ โดยข้อมูลที่ทำกรประเมินที่จัดอยู่ในรูปของข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ทศนคติดต่อกองทุน เป็นต้น

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล โดยใช้ค่าสถิติอันได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย การคำนวณค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อที่จะนำค่าสถิติเหล่านี้ไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ โดยข้อมูลที่ทำกรประเมินจัดอยู่ในข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น รายได้ จำนวนกองทุนที่ตั้งโดยองค์กรประชาชน หน่วยเศรษฐกิจในหมู่บ้าน จำนวนเงินที่สมาชิกขอกู้ในแต่ละวัตถุประสงค์ เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

จากการศึกษาวิธีการดำเนินโครงการ จำเป็นต้องมีการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้รับตามกรอบความคิดทฤษฎีซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL)

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี – เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์อย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสิน

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ (โกศล วงศ์สวรรค์และคณะ, 2544)

ในการกำหนดสถานภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ธนาคารโลกได้พิจารณารายได้ประชาชาติแล้วกำหนดให้สถานภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยก้าวพ้นจากระดับประเทศยากจนมาเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลางแล้ว แต่อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาประเทศและการที่รายได้ส่วนใหญ่ยังไม่กระจายตัวเท่าที่ควร จึงยังพบความยากจนกระจายอยู่ในส่วนใหญ่ของประเทศและการที่รายได้ส่วนใหญ่ของประเทศกลุ่มอาชีพที่ยากจนที่สุดยังคงเป็นกลุ่มอาชีพเกษตรกรกรรม ซึ่งปรากฏว่ามีรายได้ต่ำที่สุดคือเพียงครึ่งหนึ่งของรายได้เฉลี่ยทั้งประเทศเท่านั้น แม้กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไปและกลุ่มข้าราชการที่มีรายได้ต่ำก็ยังคงต่ำกว่ากลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างมหานครและส่วนภูมิภาคก็ยังมีมาก กิจกรรมและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็ยังคงกระจุกตัวอยู่ในภาคมหานครและปริมณฑล รายได้คนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังมีความแตกต่างกับภาคอื่นๆของประเทศอยู่มาก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรายได้ต่อหัวต่ำสุดประมาณ 12 เท่า แต่ยังคงมีการว่างงานตามฤดูกาลในภาคเกษตรกรรมทั่วไป มีการเคลื่อนย้ายแรงงานช่วงหน้าแล้งมาทำงานในเมืองและเขตอุตสาหกรรม โดยเฉพาะแรงงานที่เพิ่มขึ้นทุกปี

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

(มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544 ข)

SMEs ย่อมาจาก Small and Medium Enterprises หรือตรงกับคำว่า วิชาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ครอบคลุมกิจการของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คือ กิจการการผลิต กิจการการค้า กิจการบริการต่างๆ และรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีความเข้มแข็งพร้อมๆ ไปด้วยการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการค้าระดับโลก ด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้า รวมทั้งส่งเสริมให้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ แต่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง คือ การส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

โดยปกติประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทยนั้นจะขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีทุนน้อย แต่มีทรัพยากรเพียงพอ ดังนั้นเงินทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยก็ได้ผลตอบแทนสูงกว่าที่จะนำไปลงทุนในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งในส่วนของประเทศไทยเองหากพึ่งพาเพียงเงินออมในประเทศเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้ลงทุนได้น้อย และเศรษฐกิจจะขยายตัวช้ากว่าการพึ่งพาเงินต่างประเทศ

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2544)

การสำรวจสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า แม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะชะลอตัวลง การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติบางประเภทโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ก็ยังคงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การใช้ดินเพื่อการเกษตรก็ยังคงสูงกว่าศักยภาพและสมรรถนะของดินถึง 6 ล้านไร่ แต่การใช้พลังงานของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมลดลงตามอุปสงค์ทั้งในและนอกประเทศที่ลดต่ำลงทำให้การพัฒนาการผลิตและการส่งออกแรลลดน้อยลง ในด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อมนั้นปรากฏว่าคุณภาพของน้ำยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ ส่วนคุณภาพอากาศในเมืองใหญ่ดีขึ้นเล็กน้อยโดยเฉพาะดัชนีบ่งชี้คุณภาพอากาศบางตัว เนื่องจากการจราจรที่ลดลงและการจัดการมลพิษที่เข้มงวดขึ้น ส่วนของเสียที่เป็นอันตรายนั้นปัญหาใหญ่คือ ยังมีการนำไปทิ้งกระจัดกระจายไม่เป็นที่และจำนวนที่บำบัดได้ยังเป็นส่วนน้อย กากของเสียที่อันตรายมากก็ยังคงทิ้งไว้ในระบบนิเวศน์เป็นระเบิดเวลาที่จะสร้างปัญหาได้ทุกขณะดังที่เกิดกับปัญหาโคบอลต์

โดยทั่วไปแล้วก็นับได้ว่าสถานการณ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยยังอยู่ในระดับวิกฤตหรือใกล้วิกฤต

4.1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะการทำกรเพาะปลูกพืชต่างๆ และการเลี้ยงสัตว์ มักประสบปัญหาราคาสินค้าผลผลิตตกต่ำและราคาไม่แน่นอน ในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงและประสิทธิภาพการผลิตลดลง เกษตรกรประสบภาวะหนี้สินในการกู้ยืมเงินมาลงทุน เช่น ซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นต่อการผลิต

4.1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ (เศรษฐกิจไทย พลาดสู่วิกฤติ, 2538)

การเปลี่ยนแปลงในความคิดก็เกิดขึ้นมาโดยตลอดตามประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดอย่างรวดเร็วแต่ในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาระยะเวลาที่ผ่านมาไปอย่างรวดเร็วจนชาวบ้านธรรมดาๆ ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่ไม่มีหรือมีเพียงด้านเดียว แรกๆ ข่าวสารและพ่อค้า คือแหล่งข้อมูลเดียวที่พวกเขาเข้าไปบอกชาวบ้านให้ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต จากการทำมาหากินเพื่อยังชีพมาสู่การลงทุนผลิตเพื่อขาย ขายเพื่อให้ได้เงินมากๆ จะได้ซื้อเครื่องอุปโภคและบริโภคที่กำลังทะลักออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรมใหม่กระหน่ำเข้าสู่หมู่บ้าน รวมทั้งการซื้อกินอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยตั้งแต่เช้ามีดยังไม่ล้างหน้าล้างตา ตลาดก็มารอที่หน้ากระไดบ้านแล้วเป็นซูเปอร์มาร์เก็ตเคลื่อนที่ที่มาโดยสามล้อบ้าง สี่ล้อบ้าง มีทุกอย่างที่ต้องการ เช่น อาหารสด อาหารแห้ง ของหวาน อาหารสำเร็จรูป เป็นต้น เป็นพฤติกรรมบริโภคที่เลียนแบบคนเมืองซึ่งอยากกินปลา ก็ไปซูเปอร์มาร์เก็ต อยากกินเห็ดไปแม่โคร โดดัส เป็นต้น และนอกจากนี้การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว คือ การได้รับสื่อจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ ทำให้สื่อต่างๆ เหล่านี้นำเอาค่านิยมใหม่ๆ เข้าสู่ท้องถิ่นชนบทอย่างรวดเร็ว

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน คือ นายบุญ พรหมแดง (เสียชีวิตแล้ว) เป็นชาวบ้านอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ชาวบ้านกลุ่มนี้ได้เข้ามาอยู่อาศัยประมาณ พ.ศ. 2495 หรือประมาณ 50 ปีมาแล้ว ถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณนี้มีชื่อเรียกว่า “กลุ่มตากลี” และนอกจากนี้ยังมีชาวบ้านจากจังหวัดอื่นๆ เข้ามาจับจองที่ดินทำกินอีกหลายกลุ่ม เช่น จากจังหวัดลพบุรี

จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น สาเหตุที่เข้ามาอยู่อาศัยบริเวณนี้ เนื่องจาก ไม่มีที่ดินทำกินในถิ่นเดิมจึง ต้องเข้ามาจับจองที่ดินทำกินและย้ายตามญาติพี่น้องที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ในปัจจุบันได้ ใช้ชื่อว่า “บ้านหนองไทร” และเมื่อมีความเจริญเข้ามามากทำให้ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น จำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการทางด้านอุปโภคและบริโภคเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านที่ อาศัยและมีที่ดินทำกินทางทิศใต้ได้ขอแยกหมู่บ้าน และใช้ชื่อว่า “บ้านหนองไทรใต้” ในปี พ.ศ. 2542

ชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านมีอาชีพทำไร่ เช่น ทำไร่ข้าวโพด ไร่ ฝ้ายและไร่อ้อย ปัจจุบันชาวบ้านได้เลิกทำไร่ฝ้ายและไร่อ้อยไปแล้ว เนื่องจาก สภาพดินไม่เหมาะสม แก่การเพาะปลูก ในปัจจุบันชาวบ้านมีอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น คือ การทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย สวนน้อยหน่า สวนมะม่วง และการเลี้ยงสัตว์ คือ การเลี้ยงโคนม

ในอดีตหมู่บ้านมีป่าไม้และแหล่งน้ำที่สมบูรณ์ เมื่อชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้า มาประกอบอาชีพทำไร่แบบเลื่อนลอยและประกอบกับสมาชิกในหมู่บ้านมีจำนวนมากขึ้น เกิดการ จับจองที่ดินทำกินมากขึ้น จึงเกิดการทำลายป่าเพื่อนำไม้มาสร้างบ้านและที่ดินทำกินเป็นของตน ทำให้ป่าไม้ที่มีอยู่ในอดีตได้ลดลงเป็นจำนวนมาก จะพบการแทนที่ป่าไม้เป็นสถานที่ ประกอบอาชีพและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ก) สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

บ้านหนองไทรใต้อยู่ห่างจากอำเภอปากช่องเป็นระยะทาง ประมาณ 36 กิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างบ้านหนองไทรและบ้านคลองม่วง โดยมีถนนลาดยางสาย ชับพลู – คลองม่วง ตัดผ่าน บ้านหนองไทรใต้มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและจะมี เพียงบางส่วนเป็นที่ราบแบบลอนคลื่น และมีพื้นที่ของหมู่บ้าน 1,700 ไร่หรือประมาณ 2.72 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองไทรเหนือ	ตำบลคลองม่วง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองหมาก	ตำบลคลองม่วง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านคลองม่วง	ตำบลคลองม่วง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองไทร	ตำบลคลองม่วง

(แผนที่หมู่บ้านหนองไทรใต้ แสดงอยู่ในภาคผนวก)

ข) ลักษณะประชากร

หมู่บ้านหนองไทรใต้มีจำนวนประชากรทั้งหมด 223 คน และมีครัวเรือนทั้งหมด 65 ครัวเรือน 60 หลังคาเรือน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงการจำแนกลักษณะจำนวนและร้อยละของประชากรของหมู่บ้านหนองไทรใต้

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	% ของประชากรทั้งหมด
1. เพศ		
- ชาย	110	49.33
- หญิง	113	50.67
2.อายุ		
- 1 วัน - 3 ปีเต็ม	10	4.48
- 3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	8	3.59
- 6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	17	7.62
-12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	4	1.79
-14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	21	9.42
-18 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	163	71.85
-60 ปีขึ้นไป	5	2.24
3. ในหมู่บ้านมีคนพิการ	1	0.45

ทางการศึกษา ในหมู่บ้านหนองไทรใต้ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ผู้ปกครองจะส่งบุตร – หลานเข้ารับการศึกษาระดับเด็กเล็กจนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนวันอาสาพัฒนาซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านคลองม่วงห่างจากหมู่บ้านหนองไทรใต้เป็นระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร และระดับมัธยมศึกษาจะไปศึกษาที่โรงเรียนปากช่อง 2 อยู่ห่างจากหมู่บ้านเป็นระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร และศึกษาในระดับปริญญาตรีก็จะเข้ารับการศึกษต่อที่สถาบันการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเป็นระยะทางประมาณ 100 กิโลเมตร

ค) แหล่งน้ำที่สำคัญ

ในอดีตบ้านหนองไทรใต้มีลำคลองไหลผ่าน โดยเริ่มจากวัดถ้ำหนองไทร”ไหลผ่านไปถึงบ้านหนองไทรเหนือซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันมีการขุดลอกคลองอีกครั้งเป็นระยะทางประมาณ 500 เมตร โดยขุดลอกเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้างกว่าเดิมได้รับจากงบประมาณของรัฐบาล ส่วนทางด้านทิศตะวันออกมีลำคลองไหลผ่านเช่นเดียวกันและปัจจุบันลำคลองนี้ก็ได้แห้งไปหมดแล้ว และแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่เหลืออยู่ไม่เพียง

พอแก่การทำกรเกษตรและชาวบ้านไม่สามารถที่จะนำน้ำจากแหล่งน้ำบริเวณนี้ได้ เนื่องจากมีความไม่สะอาด

นอกจากแหล่งน้ำธรรมชาติแห่งนี้แล้ว ในหมู่บ้านยังบ่อบาลจำนวน 10 บ่อ เพื่อใช้ในการบริโภคและอุปโภค และในขณะนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มอบงบประมาณในชุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อทำประปาหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง จะทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับประโยชน์ 40 หลังคาเรือน

ตารางที่ 4.2 แสดงแหล่งน้ำ(ทั้งสาธารณะและส่วนบุคคล)

แหล่งน้ำ	จำนวน (บ่อ)	ปริมาณการใช้	
		ใช้ได้ตลอดปี	ใช้ได้ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	1	/	-
บ่อน้ำบาดาล	8	/	-
สระน้ำ	1	-	/
คลองน้ำ	1	/	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
คลอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

4.1.2.3 เศรษฐกิจในหมู่บ้าน

ก) เศรษฐกิจในหมู่บ้านหนองไทรไต้นั้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่จะมีการเพาะปลูกที่แตกต่างกันออกไป

อาชีพหลักของประชาชน

1. ทำไร่	16	ครัวเรือน	ได้แก่	ไร่ข้าวโพด, อ้อย, มันสำปะหลัง
2. ทำสวน	14	ครัวเรือน	ได้แก่	สวนน้อยหน่า, มะม่วง, ฝรั่ง
3. เลี้ยงสัตว์	3	ครัวเรือน	ได้แก่	โคนม
4. ขายของชำ	3	ครัวเรือน		

5. รับราชการ 3 ครั้วเรือน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข,สมาชิก อบต.
6. ข้าราชการก่อสร้าง 1 ครั้วเรือน
7. รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร 1 ครั้วเรือน
8. รับจ้าง 20 ครั้วเรือน
9. ในหมู่บ้านยังมีประชาชนไปทำงานต่างถิ่นจำนวน 28 คน ได้แก่ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม, ทำงานบริการ เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านหนองไทรใต้

อาชีพ	จำนวน (ครั้วเรือน)	การจ้างแรงงาน (คน)
1. ทำไร่ (ข้าวโพด,อ้อย,มันสำปะหลัง)	16	30
2. ทำสวน (น้อยหน่า,มะม่วง)	14	8
3. เลี้ยงสัตว์ (โคนม)	3	-
4. ขายของชำ	3	-
5. รับราชการ	3	-
6. ข้าราชการก่อสร้าง	1	5
7. รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร	1	5
8. รับจ้าง	20	-
9. ไปทำงานต่างถิ่น	15 (28 คน)	-

ตาราง 4.4 ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

จำนวนที่ดิน	จำนวน(ครั้วเรือน)
1. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	8 ครั้วเรือน
2. มีที่ดินจำนวน 1 - 5 ไร่	10 ครั้วเรือน
3. มีที่ดินจำนวน 6 - 10 ไร่	13 ครั้วเรือน
4. มีที่ดินจำนวน 11 - 20 ไร่	5 ครั้วเรือน
5. มีที่ดินจำนวน 12 - 50 ไร่	14 ครั้วเรือน
6. มีที่ดินจำนวน 50 ไร่ขึ้นไป	10 ครั้วเรือน

ง) รายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณผลผลิตที่ทำรายได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงรายได้ของประชากรในหมู่บ้านหนองไทรใต้

รายได้ต่อปี (บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)
1,000 - 5,000	-
6,000 - 10,000	-
10,001 - 20,000	15
20,001 - 30,000	10
30,001 - 50,000	14
50,001 - 100,000	10
100,001 - 150,000	5
สูงกว่า 150,000 บาท	6

จ) หนี้สินของประชากร

ประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรใต้ส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, สหกรณ์นิคมลำตะคอง ประชาชนในหมู่บ้านเป็นหนี้ 50 ครอบครัวย เป็นหนี้รวมทั้งสิ้นโดยประมาณ 3,500,000 บาท และเป็นหนี้นายทุนนอกระบบ จำนวน 30 ครอบครัวย เป็นเงินทั้งสิ้นโดยประมาณ 500,000 บาท ดอกเบี้ยนายทุนคิดร้อยละ 3 บาทต่อเดือน ดอกเบี้ยจากสถาบันการเงินคิดโดยประมาณร้อยละ 8 บาทต่อปี

4.1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

บ้านหนองไทรใต้มีวัดทางพุทธศาสนาจำนวน 1 แห่ง ชื่อวัดถ้ำหนองไทรใต้ มีพระ 2 รูป ในการติดต่อสื่อสารจะใช้ภาษาไทยภาคกลาง ภาษาไทยโคราช และภาษาอีสาน ในปัจจุบันขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เคยมีมาตั้งแต่ในอดีตก็ยังยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น การทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ ประเพณีทำบุญตักบาตรวันเข้าพรรษา – วันออกพรรษา ทำบุญทอดกฐิน – ผ้าป่า และในวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือวันหยุดที่ติดต่อกันหลายวัน ประชาชนที่ไปทำงานอยู่นอกถิ่นที่อยู่อาศัยก็จะกลับมาเยี่ยมบ้านและร่วมทำบุญกับครอบครัว แสดงให้เห็นว่า คนรุ่นใหม่ยังให้ความสำคัญกับประเพณีวัฒนธรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิม

4.1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1) ผู้นำหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายฉลวย กลิ่นจันทร์

อายุ 56 ปี การศึกษาสูงสุด ป.4

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสำราญ กลิ่นจันทร์

อายุ 46 ปี การศึกษาสูงสุด ม.3

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเชาว์ โพธิสุขเกษม

2) สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน คือ

1. นายคะนอง นราเลิศ การศึกษาสูงสุด ป.4

2. นายวันชัย กรอบทอง การศึกษาสูงสุด ป.4

3) ในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มโดยประชาชน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.6 การจัดตั้งกลุ่มโดยประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรใต้

กลุ่ม	ก่อตั้งเมื่อ	ปัจจุบันมีสมาชิก (คน)	ปัจจุบันมีเงินทุน (บาท)
1. กลุ่มอาชีพนากิจหมู่บ้าน	พ.ศ. 2542	53	10,600
2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	พ.ศ. 2543	55	25,000
3. กทบ.บ้านหนองไทรใต้	8 สิงหาคม 2544	55	56,500

4) โครงสร้างพื้นฐาน สามารถแบ่งได้ดังนี้

ก) ด้านคมนาคม - ถนนลูกรัง เป็นระยะทาง 2,700 เมตร

- ถนนคอนกรีต เป็นระยะทาง 800 เมตร

- ถนนลาดยาง เป็นระยะทาง 1,000 เมตร

ข) ด้านโทรคมนาคม - โทรศัพท์สาธารณะ (แบบใช้บัตร) 2 แห่ง

- โทรศัพท์บ้านสาธารณะ (บ้านผู้ใหญ่) 1 แห่ง

ในปัจจุบันนี้ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ใน

การติดต่อสื่อสาร

ค) ด้านไฟฟ้า ปัจจุบันนี้ประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรใต้มีไฟฟ้าใช้แล้ว 50 หลังคาเรือน และคาดว่าจะมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือนภายในเดือนกรกฎาคม 2545 เนื่องจากขณะนี้ทางกรมไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกำลังดำเนินการขยายเขตการติดตั้งไฟฟ้า

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหาร จัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่า ประชาชนมีความเข้าใจว่ารัฐบาลได้จัดสรรเงิน 1 ล้านบาทแก่หมู่บ้านที่มีความพร้อม และ ประชาชนมีความเข้าใจว่ารัฐได้ช่วยเหลือคนจน คนธรรมดา ให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในหมู่บ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาท พบว่า ประชาชนมีความเข้าใจว่า รัฐบาลจะจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทให้กับหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการบริหารและจัดการกองทุนด้วยตนเอง เพื่อให้เงิน 1 ล้านบาทเพิ่มขึ้น โดยการให้สมาชิกกองทุนผู้เพื่อไปดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดไว้ และทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาและเคารพกติกาที่กำหนดร่วมกัน เกิดความสามัคคี เกิดการเรียนรู้ เกิดการตรวจสอบและรับผลประโยชน์ร่วมกัน

บ้านหนองไทรใต้ได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 และได้ปล่อยกู้แล้ว 2 รอบ เป็นจำนวนเงิน 943,500 บาท รายชื่อสมาชิกผู้ขอกู้ในภาคผนวก ฉ)

3) คณะกรรมการหมู่บ้านวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยการให้สมาชิก 1 คราวเรือนมีคะแนน 1 เสียง และให้สมาชิกเสนอชื่อผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการกองทุนแล้วจึงมีการยกมือรับรอง ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองไทรใต้จะต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 มีคณะกรรมการทั้งหมด 13 ท่าน ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ ม.18

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1. นายฉลวย กลิ่นจันทร์	ประธานกองทุนฯ
2. นางน้อม กรอบทอง	รองประธานกองทุนฯ
3. นายสามิตร รมยาคม	เลขานุการกองทุนฯ
4. นายอืด ขุนศรี	เลขานุการกองทุนฯ
5. นางนวย โภธิสุขเกษม	ประชาสัมพันธ์กองทุนฯ
6. นายสมบูรณ์ นวนโพธิ์	กรรมการกองทุนฯ
7. นายเกียรติ พะนิรัมย์	กรรมการกองทุนฯ
8. นายคะนอง นราเลิศ	กรรมการกองทุนฯ
9. นายสมพร พรหมพันธ์ใจ	กรรมการกองทุนฯ
10.นางสุริน โตจง	กรรมการกองทุนฯ
11.นางสำรวย จันทา	กรรมการกองทุนฯ
12.นางเสริมศิริ โตจง	กรรมการกองทุนฯ
13.นางสาวดาวเรือง กลิ่นจันทร์	กรรมการกองทุนฯ

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ตามข้อ 18 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งตามวาระคราวละ 2 ปี ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วย กรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ภายใน 30 วันและคณะกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

นอกจากกรรมการกองทุนจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนจะพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 20 ของของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) การรับสมัครสมาชิก

ในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้จะต้อง
มีคุณสมบัติ ดังนี้

- เป็นผู้พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองไทรใต้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนการจัดตั้งกองทุน
- เป็นผู้ที่มิมีสัญชาติต่าง มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนฯ

- เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนฯ เป็นสำคัญ

วิธีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน คือ ประชาชนที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาแล้วสามารถที่ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่คณะกรรมการกองทุนโดยผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะสมัคร ได้ปีละหนึ่งครั้ง คือภายในเดือน มกราคมของทุกปี และสามารถที่จะสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัคร และเมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้เข้าเป็นสมาชิก ก็จะแจ้งให้บุคคลนั้นทราบและมาชำระค่าธรรมเนียมแรกและค่าหุ้น โดยนับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้ง

เมื่อได้เข้าเป็นสมาชิกแล้วก็สามารถที่จะพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตาม
เหตุต่างๆ ดังนี้

- ตาย
- ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลให้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับไว้
- มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก

2) ผู้สมัครขอกู้เงิน พบว่า สมาชิกที่จะทำการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน จะไปเขียนคำร้องขอู้ ณ ที่ทำการของกองทุนหมู่บ้าน โดยจะต้องเขียนโครงการและระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ลักษณะของโครงการจะต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน ส่วนประเภทของการขอู้ ได้แก่ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างและ / หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

3) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่า คณะกรรมการจะพิจารณาถึงโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นชัดเจนว่าคุ้มค่า และนอกจากนี้ ทางคณะกรรมการจะดูองค์ประกอบอื่นของผู้กู้อีกด้วย เช่นฐานะทางการเงิน ความขยันขันแข็ง หนี้สิน เป็นต้น

4) การกระบวนการในการตรวจสอบการใช้เงินกู้ พบว่า คณะกรรมการ จะทำการตรวจสอบอย่างละเอียดและติดตามขั้นตอนของกิจการในการใช้เงินกู้ เดือนละ 1 ครั้ง และจะมีการประชุมคณะกรรมการทุกๆ 3 เดือนเป็นอย่างน้อยและติดตาม ตรวจสอบ สนับสนุน ให้สมาชิกที่กู้ยืมเงินไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

5) กระบวนการในการรับชำระหนี้ พบว่า เมื่อสมาชิกที่ต้องการชำระเงินคืนแก่กองทุนก่อนกำหนด ให้สมาชิกมาขึ้นเรื่องขอชำระเงินกู้ได้ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อคณะกรรมการได้รับเรื่องก็จะดำเนินการคำนวณเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยที่จะต้องชำระให้สมาชิกทราบ และให้สมาชิกไปชำระเงินที่ธนาคาร เมื่อชำระแล้วให้นำหลักฐานมาส่งที่คณะกรรมการกองทุนอีกครั้งเพื่อลงบัญชีคืนเงินกู้

6) กระบวนการในการจัดทำบัญชี พบว่า ในการจัดทำบัญชีจากส่วนกลางมีจำนวนหลายเล่ม และบางเล่มอาจเป็นการลงบัญชีซับซ้อน แต่ง่ายสำหรับการตรวจสอบ และการเก็บข้อมูล แต่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความเข้าใจในการทำบัญชีเพียง 2 เล่มเท่านั้น คือ บัญชีรายรับ (เงินออมทรัพย์) และบัญชีเงินกู้ (บัญชีลูกหนี้รายบุคคล) เท่านั้น หากต้องทำบัญชีตามที่ส่วนกลางต้องการ จะต้องนำคณะกรรมการกองทุนเข้ารับการศึกษการทำบัญชีอีกครั้ง

7) การจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า เมื่อกองทุนบริหารแล้วพบว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้

- เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 50
- เป็นเงินค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการในอัตราร้อยละ 20
- เป็นทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้านใน

อัตราร้อยละ 10

- เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนในอัตราร้อยละ 10
- เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านในอัตราร้อยละ 10

4.2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) จำนวนผู้กู้

ก) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกที่ขอกู้ระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน และได้รับอนุมัติเงินตามที่สมาชิกต้องการขอกู้จากกองทุน

ข) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกมีฐานะทางการเงินที่ไม่ดีนักแต่มีความต้องการที่ขอกู้เงินในวงเงินที่สูง เมื่อคณะกรรมการอนุมัติแต่เป็นจำนวนเงินที่ลดลง ทำให้สมาชิกไม่พอใจและเกิดการขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก เกิดความแตกแยกในหมู่บ้าน

ค) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในการกู้ยืมเงินกองทุนมีการกำหนดวงเงินกู้ คือจำกัดและระยะเวลาในการคืนทุนสั้นมาก เช่น กลุ่มแม่บ้านที่ทำขนมปัง ขนมอบที่เป็นสมาชิกกองทุน มีความต้องการที่จะขอกู้เงินเพื่อนำไปใช้ในการซื้อตู้อบขนม ซึ่งมีราคาสูงกว่าวงเงินที่กองทุนกำหนด ทำให้ไม่ได้รับเงินกู้เพราะไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน จึงทำให้กลุ่มแม่บ้านไม่สามารถที่จะเพิ่มการผลิตหรือขยายกิจการได้ เป็นต้น

2) การขยายกิจการของผู้กู้

ก) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกได้นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น สมาชิกรายหนึ่งมีอาชีพปลูกผัก และผักหลักคือ แตงกวา จึงขอกู้เงินจากกองทุนเพื่อขยายแปลงปลูกแตงกวาเพิ่มขึ้นอีก เมื่อถึงเวลาเก็บผลผลิตทำให้มีรายได้เพิ่ม

ข) ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อสมาชิกขยายกิจการเมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตจะต้องใช้แรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น

ค) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในหมู่บ้านมีผักรับประทานตลอดปี และมีราคาสูงกว่าที่ซื้อจากตลาด

3) การเกิดกิจการใหม่ๆ ในท้องถิ่น

ก) ผลโดยตรง พบว่า เกิดอาชีพใหม่ๆ ในหมู่บ้าน

ข) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผลผลิตมีราคาสูงเพราะผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาได้

ค) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า เกิดการเรียนรู้ของสมาชิกที่จะผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ

ตาราง 4.8 แสดงรายละเอียดการกู้เงินของสมาชิก กทบ.หนองไทรใต้ หมู่ 18

ครั้งที่	วันที่กู้	สมาชิกที่ ขอกู้ (คน)	สมาชิกที่ได้ รับอนุมัติ (คน)	ร้อยละของ สมาชิกทั้ง หมด	ยอดเงินกู้ (บาท)	ร้อยละของ เงิน 1 ล้าน บาท
1.	9 เมษายน 2545	56	40	71.43%	713,500	71.35
2.	26 มิถุนายน 2545	16	16	28.57	230,000	29.65

ตาราง 4.9 แสดงการจำแนกผู้กู้ตามประเภทของโครงการ

ครั้งที่	พัฒนาอาชีพ (ราย)					สร้าง งาน	ลดราย จ่าย	ผู้ถูก เงิน
	ทำไร่	ทำสวน	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	บริการ			
1	32	11	3	1	1	-	-	-
2	6	-	1	-	-	-	-	9
รวม	38	11	4	1	1	-	-	9

4.2.3 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

4.2.3.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้

จุดเด่น สมาชิกผู้กู้ มีประสิทธิภาพในการดำเนินการและมีการบริหารกิจการอย่างถูกต้องตามขั้นตอน และสามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยได้ตามกำหนดระยะเวลา

จุดด้อย ในกรณีที่ผู้กู้ทำการเพาะปลูก เช่น ในหมู่บ้านหนองไทรใต้มีการปลูกแตงน้ำหยดหลายราย ทำให้ประสบปัญหาหาราคาผลผลิตตกต่ำและวัตถุดิบมีราคาสูง ทำให้ผู้ประกอบการเกิดการขาดทุน

2) หนี้สินจากนายทุนนอกระบบ พบว่า ผู้กู้จะมีหนี้จากเงินลงทุนนอกระบบเป็นจำนวนมาก เนื่องจาก เวลาไม่มีทุนในการซื้อวัตถุดิบในการทำการเกษตรก็จะไปหานายทุน เช่น พันธุ์ข้าวโพด นู๊ย ยาปราบศัตรูพืช และเงิน เป็นต้น และเมื่อผลผลิตออกก็จะต้องนำไปขายกับนายทุนที่ตนไปกู้เงินมา ทำให้ผลผลิตได้ราคาต่ำ ในบางครั้งขายผลผลิตแล้วยังไม่พอใช้หนี้เดิมเพราะดอกเบี้ยสูงมาก ก็จะทำการกู้ต่อไปอีก

4.2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ B

1) จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติจากกองทุน พบว่า จุดเด่นของสมาชิกที่เขียนโครงการในการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีวงเงินที่เหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด ก็จะทำให้คณะกรรมการพิจารณาได้ง่ายและการจะได้รับอนุมัติก็มีส่วนในจุดคือ พบว่ามีสมาชิกบางรายที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จากกองทุนไม่เพียงพอต่อการสร้างอาชีพใหม่ ทำให้สมาชิกที่มีเงินทุนน้อยในการสร้างอาชีพใหม่ เพราะเมื่อรวมเงินที่กู้จากกองทุนก็ไม่เพียงพอ

2) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่า ในการประกอบอาชีพของผู้ภู่นั้นจะใช้ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเป็นหลัก เนื่องจากมีการประกอบอาชีพมาเป็นเวลานานมาก บางรายเกือบเท่าอายุของตนเอง และบางครั้งผู้ภูไม่สนใจที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทำให้ขาดทักษะในการดำเนินกิจการ

3) จำนวนแรงงาน พบว่า ในบางครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดใหญ่หรือมีเทคโนโลยีที่สะดวก การดำเนินกิจการจึงไม่จำเป็นที่จะต้องจ้างแรงงานเพิ่ม โดยจำนวนแรงงานจะขึ้นอยู่กับ ประเภทของงาน พื้นที่ประกอบอาชีพและระยะเวลาที่ผู้ประกอบการต้องการ เช่น หากสมาชิกมีไร่น้ำตาลจำนวน 30 ไร่ต้องการเก็บเกี่ยวผลผลิตให้เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุดก็จะต้องมีการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมากขึ้นกว่าเดิมจากที่เคยจ้าง

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B

1) การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ภูแต่ละราย พบว่า สมาชิกผู้ภูส่วนใหญ่จะนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ และมีการบริหารเงินกู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า ผู้ภูบางรายได้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานราชการ เช่น ผู้เลี้ยงโคนมที่ต้องการกู้เงินจาก ธกส. ก็จะต้องได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมเป็นเวลา 15 วันจากหน่วยงานที่ ธกส. รับรอง และนอกจากนี้ สมาชิกในหมู่บ้านจะได้รับข่าวสารทางสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

3) การทำบัญชี พบว่า ผู้ภูทุกรายจะไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างครบถ้วนหรือบางรายไม่เคยทำ ผู้ภูที่ทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายอย่างง่ายและตนเองเข้าใจ คือ จะทำเพียงแคให้รู้ว่าได้ลงทุนไปในกิจการเท่าไรและได้รับเงินจากผลผลิตเป็นเท่าไรเท่านั้น

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผู้ภูมีการพึ่งพาตนเอง
 - ก) ผลโดยตรง พบว่า ผู้ภูจะมีราย ได้เพิ่มขึ้น
 - ข) ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อผู้ภูมีเงินเพิ่มขึ้นก็จะนำเงินที่ตนเก็บได้ไปใช้หนี้ในระบบจนหมดและมีเงินเหลือเก็บ

- 3) เกิดเวทีประชาคมชาวบ้าน มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) สมาชิกและคณะกรรมการมีความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในการชำระเงินและการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

4.3.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านเกิดการแตกแยกมีการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย
- 2) ในการเข้าร่วมประชุมมักไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนบางกลุ่ม

4.3.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า สมาชิกและประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอ ทั้งในเรื่องการทำการเกษตร การประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากการเกษตร นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานจากรัฐบาลเข้ามาให้คำแนะนำหรือความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

4.3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า

4.3.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า สมาชิกในกองทุนยังมีความสามัคคีกันอยู่ เพราะมีผู้นำที่เอาใจใส่และมีคุณธรรม ในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี นอกจากนี้เมื่อมีการประชุมพบว่ามี การรับฟังความคิดเห็นกันมากขึ้น ประชาชนมีอาชีพที่เลี้ยงตัวเองได้และครอบครัวมีความอบอุ่น ดังตารางที่ 4.10

4.3.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษาวิจัยพบ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการยึดถือการดำเนินชีวิตในอดีตอยู่บ้าง เช่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเคารพผู้ใหญ่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะประเมินว่าหมู่บ้านมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับหนึ่งที่ค่อนข้างมาก ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แบบสรุปข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้วัด
1.ท่านได้เข้าร่วมประชุมในหมู่บ้าน	(/) ทุกครั้ง 87.5% () บางครั้ง 12.5% () ไม่เคย 0%
2.ท่านได้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	(/) เป็น 100 % () ไม่เป็น 0%
หากท่านเป็นสมาชิกการส่งเงินออมทรัพย์	(/) ภายในกำหนด 100% () เกินกำหนด 1 – 3 วัน 0%
	() เกินกำหนดมากกว่า 3 วัน 0%
3.ท่านได้ช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์	(/) ทุกครั้ง 37.5% (/) บางครั้ง 62.5% () ไม่เคย 0%

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้วัด		
4.ครอบครัวของท่านมีความอบอุ่น มีความรักใคร่ ปรองดองกัน	(/) มาก 93.75%	() ปานกลาง 6.25%	() น้อย 0%
5.ในหมู่บ้านของท่านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	จากปีก่อน	3	กลุ่ม
	ปัจจุบัน	3	กลุ่ม
6.ในการประชุมมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ	(/) มาก 12.5%	(/) ปานกลาง 68.75%	() น้อย 8.75%
7.ในหมู่บ้านของท่านมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส	จากปีก่อน	8	คน
	ปัจจุบัน	-	คน
8.ในหมู่บ้านของท่านมีการวางแผนงานที่คิดร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนโดยสมาชิก	(/) มี 100%	() ไม่มี	
9.ท่านคิดว่าผู้นำของท่านมีคุณธรรม	(/) มี 100%	() ไม่มี	() ไม่แน่ใจ
10.ในหมู่บ้านของท่านมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	(/) มี	(/) ไม่มี	
ท่านได้รับความรู้จากแหล่งใด	<u>โทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์</u>		
11.ในหมู่บ้านของท่านมีการยกย่องคนทำความดี	() มาก 0%	(/) ปานกลาง 56.25%	() น้อย 43.75%
12.ในครอบครัวของท่านมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	สมาชิกในครอบครัว	71	คน คิดเป็น 100%
	จากปีก่อน	51	คน คิดเป็น 71.83%
	ปัจจุบัน	54	คน คิดเป็น 76.06%
	ทำงานโดยพักอาศัยอยู่ที่บ้าน	39	คนคิดเป็น 54.93%
	ทำงานโดยพักอาศัยอยู่ที่อื่น	15	คนคิดเป็น 21.13%

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนบ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 สรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผล

5.1.1 สรุป

5.1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านเทพนิมิต หมู่ 5
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล
- 4) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1.1.2 วิธีการดำเนินการ

- 1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายและสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้
- 3) ใช้กรอบความคิดแบบชีพพีโมเดล มาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 4) ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะทำการประเมิน

5.1.1.3 ผลการดำเนินงาน

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน 100 %
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน 100%

3) สมาชิกที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน ได้นำเงินมาใช้ในการพัฒนาอาชีพใช้ในการพัฒนาอาชีพ ทำให้เกิดเกิดการจ้างแรงงานมากขึ้น ทำให้เกิดการเป็นหนี้ในระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงลดลง หรือสมาชิกกองทุนลางรายไม่เป็นหนี้ในระบบ

4) ในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านนั้นจะใช้ความรู้จากประสบการณ์ของคนในการประกอบอาชีพ และหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพการเกษตร เช่นการศึกษาจากหนังสือ การเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างกลุ่มอาชีพทั้งภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

5.1.2 อภิปรายผล

5.1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 พบว่าประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 พบว่าในการจัดการและการบริหารกองทุนหมู่บ้านมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน และมีระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่มีการคิดร่วมกันเป็นกฎระเบียบที่เป็นแนวทางให้สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนยึดถือ และปฏิบัติตาม

วัตถุประสงค์ข้อ 3 ในการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันและกัน และมีการศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จอย่างไม่เป็นทางการ การอ่านหนังสือ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องการประกอบอาชีพของตนเองหรือความรู้อื่น ๆ ที่ตนเองสนใจอยู่ แต่ในด้านการพึ่งพาตนเองนั้น พบว่า สมาชิกในกองทุนพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดและยังต้องมีการอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มทำแตงน้ำหยด และมีแนวโน้มการจัดตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้าน โดยมีหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วมจัดตั้งด้วย

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

1) ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาก่อน จึง

เป็นบทเรียนที่ให้ประชาชนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2) ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกำหนดกติกา และเคารพกติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้น และเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่และรักษาผลประโยชน์ของกองทุนให้ก้าวหน้า

3) ประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีการจ้างงานมากขึ้นเป็นการกระจายรายได้อันเกิดจากการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม

4) ลดการเป็นหนี้ของระบบของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18

ปัจจัยด้านลบ

1) ประชาชนในหมู่บ้านยังเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเลาสั้น

2) สมาชิกกองทุนบางรายเกิดการต่อต้านคณะกรรมการกองทุน เนื่องจากการอนุมัติเงินกู้ให้ตนเองได้รับน้อยลง

3) ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ที่น้อยและขาดทักษะในการประกอบอาชีพ เช่น ในเพาะปลูกพืชไร่ ก็จะทำการปลูกพืชชนิดเดียวและติดต่อกัน ทำให้ดินเกิดความเสี่ยงสภาพ และทำการเพาะปลูกพืชอะไรก็ได้ไม่ผล

5.1.2.3 การเกิดองค์การการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัย พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านได้สร้างเครือข่ายองค์กรขึ้นในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจ และประชาชนจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันเป็นประจำและอยู่ในรูปที่ไม่เป็นทางการ นอกจากนี้มีการเข้ารับการอบรมหรือคำแนะนำจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนอีกด้วย

5.1.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีการรับฟังความคิดเห็นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ทั้งที่ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีการรับฟังความคิดเห็นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือเรื่องอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ และนอกจากนี้ในหมู่

บ้านยังมีผู้นำที่เอาใจใส่และมีคุณธรรม เป็นสื่อกลางในการกระจายความรู้ ข่าวต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้านเป็นที่และเป็นที่พึ่งของลูกบ้านได้เสมอ

5.1.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

1) ผลกระทบโดยตรง (Immediate Result) ขณะนี้ทางกองทุนหมู่บ้านได้ปล่อยเงินให้สมาชิกนำไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในเอกสารการขอกู้เงินแล้วทำให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินมาส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเจริญเติบโต

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การขอกู้เงินเมื่อมีรายได้ก็จะนำไปชำระหนี้ทำให้หนี้สินลดลงหรือหมดไปและเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าเดิม

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) เมื่อประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็จะเกิดความสุขและความเข้มแข็งในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น มีความสุข

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระเบียบที่ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เงิน คือ ทางกองทุนให้เสียดอกเบี้ยในอัตรา 1.00 บาทต่อเดือน หรือ 12 บาทต่อปี เห็นควรแก้ไขเป็น ร้อยละ 6.00 – 8.00 บาทต่อปี เนื่องจาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของกองทุนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคาร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ระเบียบที่ว่าด้วยค่าปรับในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาการชำระเงินกู้ทางกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ ได้กำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 0.50 บาทต่อวันหรือ 15.00 บาทต่อเดือน เห็นควรแก้ไขเป็น เสียเบี้ยปรับในการผิดสัญญาการชำระหนี้เป็นร้อยละ 20 บาทต่อเดือน และมีค่าติดตามการชำระหนี้อีกครั้งละ 100 บาท

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการส่งเรื่องการขอกู้เงินอย่างชัดเจน เนื่องจาก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะได้พิจารณาสัญญาและอนุมัติเงินกู้เป็นไปอย่างมีระเบียบ เช่น กำหนดให้มีการส่งเรื่องการขอกู้เงินรอบที่ 1 ในเดือนมีนาคมและรอบที่ 2 ในเดือนกันยายนของทุกปี และในกรณีที่มีการกู้เงินสามารถส่งเรื่องขอกู้ได้ตลอดเวลา

5.2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรให้มีการปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรจัดให้มีการอบรมคณะกรรมการในการบริหารกองทุนโดยเฉพาะการจัดทำบัญชีและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกำหนดวงเงินกู้ของสมาชิกให้ชัดเจน เพื่อสร้างความโปร่งใสและลดการขัดแย้งกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการควรที่จะจัดให้ทุกคนมีหน้าที่ทำงานอย่างชัดเจนและตรงกับความสามารถของบุคคลนั้น เช่น ฝ่ายบัญชีต้องเป็นบุคคลที่มีความรอบคอบ ละเอียด ฝ่ายติดตามหนี้สินก็ควรเป็นบุคคลที่สมาชิกให้ความนับถือ เป็นต้น

5.2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินไปการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรให้มีการปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายผลผลิตสมาชิกเพื่อลดการกดราจากพ่อค้าคนกลาง โดยการขอคำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการจัดอบรมเพิ่มความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับสมาชิก เพื่อที่สมาชิกจะได้นำเงินทุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดความเสี่ยงที่จะขาดทุนซึ่งจะมีผลกระทบต่อหารชำระหนี้ในอนาคตอีกด้วย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกลุ่มการจำหน่ายวัตถุดิบ เช่น ทุเรียน ไข่ปราชศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์ เพื่อลดการเสียเวลาในการที่สมาชิกจะเดินทางไปซื้อและเพื่อป้องกันสมาชิกนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งกลุ่มจำหน่ายวัตถุดิบอาจดำเนินการ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และกำไรที่ได้รับจากสมาชิกรวมกับกำไรสุทธิของกองทุนและจึงทำการจัดสรรอีกต่อไป

บรรณานุกรม

กวี รัชชชน, พจนาลัย ไชยศรี และเฉลิมชัย ผิวเรืองนนท์. 2534. **หลักและวิจัยทางรัฐศาสตร์.**

พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โกศล วงศ์สวรรค์, สุธิลา ตูลยะเสถียรและรศ.สถิต วงษ์สวรรค์. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : อมร
การพิมพ์.

. 2544. ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : มปป.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด
และอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อ
เตรียมการจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.**

..... 2544. ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัด
นครราชสีมา. กรุงเทพฯ : มปป.

..... 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

..... **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการ
พิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18. 2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุน
หมู่บ้านหนองไทรใต้ หมู่ 18.** นครราชสีมา.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549.** กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงาน. 2544. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม.** มปป.

แนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน, สำนักงาน. 2544. **หลักการและเหตุผล
แนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน (สำเนา).**

..... 2545. **แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานการพัฒนามาชนบทเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับ
หมู่บ้าน.** นครราชสีมา. มปป.

- ภาวิณีชัย เจริญยิ่ง. 2545. “นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”. มติชนสุดสัปดาห์. 31 มกราคม พ.ศ. 2545. หน้า 12
- วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. 2544. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิบูลย์การพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2545 ก. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา**. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- _____ . 2545 ข. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- _____ . 2545 ค. **ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน**. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- _____ . 2545 ง. **คู่มือสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและประเมินโครงการ**. นครราชสีมา.